

Terveydenhuoltomenojen kasvua selittävät tekijät: kuntatason paneeliaineistoanalyysi

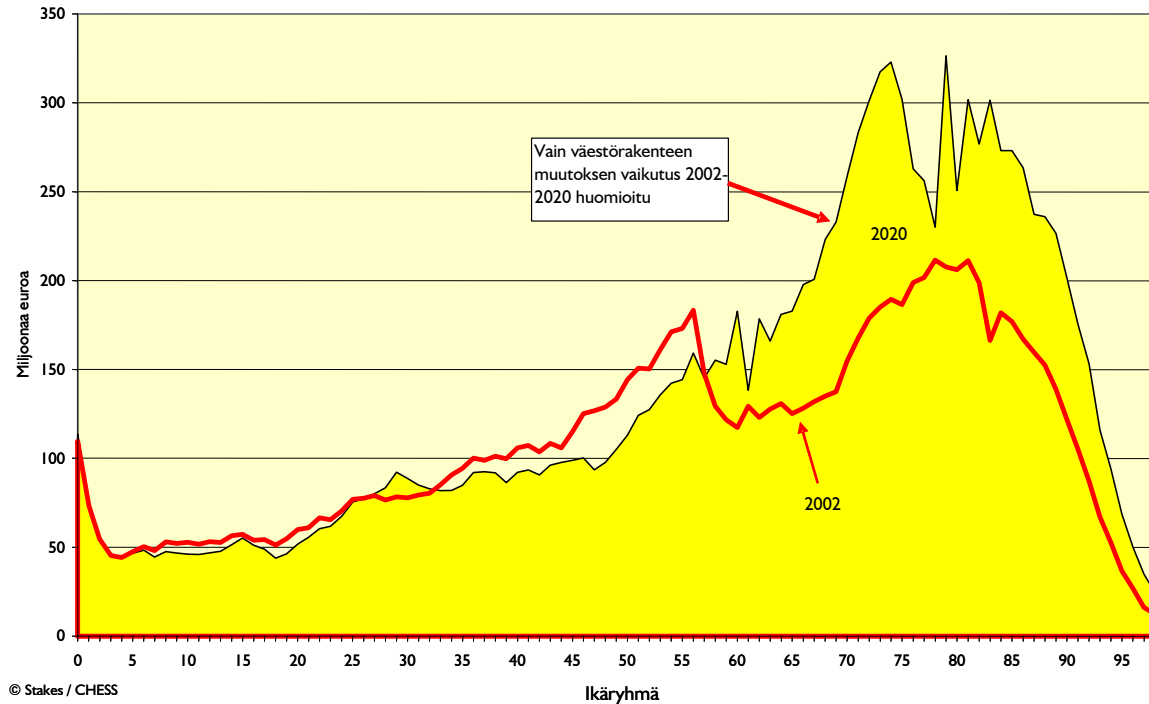
Jan Klavus, Markku Pekurinen,
Lien Nguyen, Satu Kapiainen
Terveystaloustieteen keskus CHESS

Tausta

Terveydenhuollon menokehitykseen liittyviä kysymyksiä:

- Kasvavatko terveydenhuoltomenot tulevaisuudessa hallitsemattomasti?
- Tuleeko menokehitystä pyrkiä hillitsemään?
- Mitä keinoja käytettävissä?
- Mitkä tekijät vaikuttavat menoihin?

Terveydenhuollon ja vanhustenhuollon kokonaismenot ikäryhmittäin vuosina 2002 ja 2020, milj. € (Pekurinen 2006)

Kysyntätekijät

- Väestön ikääntymiseen liittyvä palvelujen lisääntyvä käyttö
- Väestön terveyden/sairastavuuden kehitys
- Palvelutarjonta ja kuluttajien tietämys hoitovaihtoehtoista

Tarjontatekijät

- Lääketieteen tekninen kehitys, uudet hoitomuodot
- Institutionaaliset tekijät; palvelujen järjestäminen, hoitokäytännöt, rakenteelliset muutokset
- Tuottavuuskehitys; henkilöstön palkkakehitys, vaikuttavuus

Tutkimusasetelma

Mitkä tekijät selittävät terveydenhuoltomenojen kasvua?

- Tarve/demografiset tekijät
- Taloudelliset/sosioekonomiset tekijät
- Institutionaaliset tekijät

Tutkimusaineisto

Kuntatason aineisto
perusterveydenhuollon,
erikoisairaanhoidon ja vanhustenhuollon
menoista 1993 - 2004

Tutkimusmenetelmät

- Paneeliaineistoasetelma
- Ekonometrinen kiinteiden vaikutusten paneeliaineistomalli
- Terveysthuoltomenot/asukas
- Selittävät muuttujat; kuntakoko, tarvetekijät, taloudelliset/sosioekonomiset tekijät
- Ryhmä (kuntakohtaiset)- ja aikavaikutukset (tekninen kehitys, palvelujen järjestäminen, hoitokäytännöt, rakenteelliset muutokset)

Selittävät muuttujat ja tulokset

Kuntakoko

Asukasluku (-)

Asukastiheys (+)

Tarvetekijät

Sv-korvaus, hammaslääkäri (-)

Sv-korvaus, lääkkeet (+)

Ikäryhmät (osuudet miehet, naiset) ; +85-vuotiaat (++)

Työkyvyttömyys (tk-eläkkeellä olevien osuus, yli 55-vuotiaat) (+)

Taloudelliset/sosioekonomiset tekijät

Käytävissä olevat tulot/asukas (€) (+ ns)

Yleinen valtionosuus (€/asukas) (+)

Sosiaali- ja terveystoimen valtionosuus (€/asukas) (+)

Työttömyysaste (-)

Koulutusaste (korkeakoulutettujen osuus) (+)

Terveyskeskus-aluesairaala yhteenliittymä (- ns)

Tulkinta ja pohdinta

- Väestön ikärakenteen vaikutus terveydenhuoltomenoihin merkittävin "vanhimpien vanhusten" kohdalla (yli 85-vuotiaat)
- Kokonaisuudessaan väestön ikärakenteen muutos selittää noin 25 - 30 % hoivan ja hoidon menojen kehityksestä (Hujanen ym. 2006)

Tulkinta ja pohdinta

Kuinka suuren osuuden menojen vaihtelusta kyseinen malli selittää?

- Mallin kokonaisselitysaste oli 90 %
- Mallissa identifioitujen selittävien muuttujien selitysaste oli 67 %
- Erotus liittyy mallin huomioon ottamien mutta tuntemattomien aika- ja ryhmätekijöiden vaikutukseen

Tulkinta ja pohdinta

- Erilaisten kuntakohtaisten tekijöiden merkitys terveydenhuoltomenoihin huomattava
- Kuntakohtaiset ratkaisut, hoitokäytännöt, palvelujen järjestämistavat, uudistukset
- Nämä ovat tekijöitä joihin voi vaikuttaa (samoin kuin väestön terveydentilan kehittyminen) vrt. tekijät joihin voi vain varautua (ikä rakenne)